

Heroicarvm Et Ecclesiasticarvm Quaestionvm Libri VI.

Sex libris prioribus universa Regalum, Iurisdictionis Ecclesiasticorum
Temporalis Et Constantinanae Donationis ratio discurrit ... contra
profanas & vanas cuiusdam Bodini novitates

Boetii Eponis Frisii De Iure Sacro - Vel Principorum Iuris Pontificii Libri III.

Epo, Boetius

Duaci, M.D.LXXXIIX.

III De Nova Qvadam Tvm Corporis Canonici tum Conciliorum omnium
editione longè desideratissima & exoptatissima.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61749](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-61749)

*De nona quadā tum Corporis Canonicī
Conciliarum orationum editione longè desideratissima & exoptatissima.*

HÆc mea tot catalogorum voluminibus nostris perutilium confectum mihi dedit occasionem seriò cogitandi paranda & adornanda præstatiſſima quædam tum totius Corporis nostri Canonici tum vniuersorum Conciliorum Ecclesiasticorum tam œcumenicorū seu generalium quæm particulariū seu prouincialium diœcesanorumque editione noua^a, quæ futura sit & plenissima simul & ex variis libris manuscriptis castigatissima & multiplicibus Indicum complurium & obseruationum antiquariorū dotibus instructissima. quam si vel morte prævenitus vel aliter præpeditus procurare non quierō, lætabor tamen me suggestione hac mea viris aliquibus aliis boni publici studiosis & fidei Catholici zelo tactis, at forsan discipulis meis, quasi cursu lampada tradidisse. gauisurus aquè, si quis etiam conatus hos meos vel pro parte vel integros anteuerterit. Igitur nouem vel decem commoditates quædam singulares & multò maximæ desunt hactenus libris Pontificiis nostris. i. Corpori Canonicō nostro. quæ licet citra magnum fortidem Ecclesiastici detrimentū fortassis absint ad hoc usque tempus, tamē ad hoc nostrum ius tandem allatæ vehementer Ecclesia

¹⁸⁷
*De noua
quadā tum
Canonici
Corporis
tum CON-
CILIORVM
omnium e-
ditione lō-
gè deside-
ratissima
& exopta-
tissima.*

¹⁸⁸
*Nouē vel
decē com-
moditates
maximas
hactenus
deesse li-
bris Ponti-
ficiis, quas
auctor sug-
gerit et pro-
curare la-
borat.*

*Hic prime
quidem com-
modatati ma-
jorū ex par-
e tam latu-
sum videt
nus per Gre-
gor. 13. sed
alteris nonē
commodita-
tibus (que se-
quuntur) non
aque.*

clericasticam legislationem commendarent.

nam & ius Pontificium singulariter exor-
narent, & plurimos alios præter huius fa-
cultatis alumnos in Pontificij iuris amo-
rem & admirationem raperent, & volu-
minum nostrorum lectione Theologiæ
quoque studiosis expetibiliorem, com-
modiorem, fructuosiorem, delectabilio-
rem, suauoremque redderent; & quod
caput est, ad Ecclesiæ Catholice facilimā
contra schismaticos & hæreticos defen-
sionem cum primis pertinerent; & innu-
merabiles propè fructus alios in loco &
in tempore suppeditarent. sunt autē com-

moditates illæ propemodum hæ. Primo,
lectio variis ex antiquis libris manuscri-
ptis emendata; qualium librorum copia
mihi magna suppetit ex instructissimis
quibusque Belgicis bibliothecis per me
lustratis, & huic usui (quandocunque &
voluero & incubere potuero) paratis ex

*Iuic prime
juidem com-
modat: ma-
tina ex par-
e tan satu-
factum vide-
vel
nus per Gre-
gor. 13. sed
ceteris nonē
commodita-
tibus (que se-
quuntur) non
aque.*

antistitum piissimorum concessione. qua-
libus in variarum lectionum adnotatio-
nibus licet pro castigatione laborauerint
multi, multa tamen adhuc relieta sunt in-
dustriæ multorum multifariam castigan-
da. Secundò, plenus omnium & singulo-

189 Editionis
huius nouæ
Corporis
Canonici
fructus qui
dam singu-
lates ac in-
gentes.

190 Prima cō-
moditas,
lectionis
varietas &
emendatio.

191 Libri M.S.
voluminū
iuris Pont.

192 Secunda cō-
moditas,
omniū sin-
gulorumq;
fons.

224 DE IURE SACRO
ex variis denique compilationibus qui

dicuntur ac editionibus tum Decretorum
193 Tertia Cō- tum Decretalium. Territō, diligens An-
moditas, quitatum Ecclesiasticarū per vniuersa vo-
Antiquita- lumina iuris adnotatio; cum scholiis o-
tum Eccle- portunissimis ^a, ad subuentēdas etiam pe-
siasticarum obseruatio stiferas Caroli Molinei notas plurimū
contra pe- facientibus. Quartō, sedula præmunici-
stiferas Ca- tyronum candidatorumque cunctorum
roli Mol- iuris huius contra schismaticos & hereti-
nei notas. cos ac nominatim contra Molineum pri-
or

194 Quarta iurisdictionis Ecclesiasticæ quasi clypeo
Cōmodi- tas, præmu- pro summi Pontificis potestate, pro Ec-
nitio cōtra clesiæ auctoritate, pro iuris Pontificij de-
schismati- gnitate, præstantia, fontibus, antiquitat,
cos & her- historia, arte, fine, principiis, &c. quais
reticos o- præmunitio, vel è solis his nostris libellis
portunā de de iure Pontificio in vniuersum facilime
admirabili decerpī poterit vel aliundè fortassis luce-
iuris Eccle- lentius adornari. certè nihil magis necel-
siastici præ- sarium tali quapiam præmunitione qui-
stantia, fi- buslibet ad iuris Pontificij studium semel:
ne, princi- accingentibus & accendentibus: ut & sub-
piis, &c. limiter de illo sentire præ omnibus dil-
cant, sicuti meretur, & id ipsum à cōtem-
ptu vindicent in quem peruersi quidā ne-
bulones præstantissimum sanctissimum

195 Quinta ^{num. 162}
Cōmodi- Quoniam suēre. Quintō, Catalogus amplius is-
tas, Catalo- que Chronologicus omnium auctorum
gus Chro- & auctoratum quibus volumina nostra
nologicus, iuris Pontificij singula conficiuntur &
&c. constant; distributus in quinque classes,

num. 163

nimirum scripturæ sacræ, Canonū Apostolicorum, Pontificum, Conciliorum, & scriptorum singularium. quam nos operam simul hic præstimus nō è libris tantum nostris, verum etiam & ex Concilio-
rum Tomis quattuor à Laurentio Surio
prolatis, & ex Iuone, & ex Burchardo, &
ex ipso Isidoro, & ex Photio ac Balsamo-
ne: ut hac ratione liqueat de vera singulo-
rum partim lectione partim sententia de-
que replendis librorum nostrorum defe-
ctibus. Hinc sextò, perfectissimus Index 196
quidam, quo singula singulorū dicta sin-
gulis reddantur auctoriis vel (vt signifi-
cantiū dicam) quo singula capitula refe-
rantur ad suos auctores atque fontes. vt
ita liquidò constet quid & quātum sit v-
nius cuiusque legislatoris auctoriisve. ser-
uato ea in re ordine prorsus eodē quem
seruauimus in auctorum catalogo; nisi
quod singulis auctoriis tradenda sint
sua, prout ipsi singula tradiderunt; siue
temporum possit agnosci ratio, siue li-
brorum nostrorum titulorumque situs,
siue propriæ suæ tractationis ordo, siue
denique quid aliud. Cuius generis Indicē
laborosissimè conquisiuit Iacobus Labit-
tus ex Justiniani Pandectis, vt superiū a
monebatur. adnotatis in hoc eodem Ca-
nonici Corporis Indice singulis eadē de
re locis apud Isidorum, Burchardū, Iu-
nem, Surium in quattuor illis Tomis Cō-
ciliorum, & Photiu, vel potius apud eum

P qui

Sexta Cō-
moditas,
Index sin-
gulorū ad
singulos
suos Aucto-
res relato-
rii instar
Labittici.

226 DE IURE SACRO

qui Tomos quinque vel sex edet Conclitorum iuxta rationē editionis illius quod mox dicetur. cuiusmodi Index omnium superiorum voluminum collatorius mirabile dictu quantopere ius hoc vniuersum Pontificium suo nitori restitueret illustraret. Septimō, copiosissimus atque plenissimus Index omnium locorum tractius & vniuersae scripturæ sacræ; quodrum atque perspicuum fiat cunctis mortalibus quomodo semper mater Ecclesiæ scripturam sacram fuerit iam inde à temporibus Apostolicis interpretata. vim reperiatur scripturæ locus ullus, quidem vocetur ab hereticis & aliis hostibus in controversiam, quin ab Ecclesia suis in legibus Ecclesiasticis & cetero & frequenter acceperit interpretationem. quo fit ut & mirari & dolere tis nequeam, talis Indicis è libris nostris confectionem à nemine haec tenetam; qui vel solus ad hæc iuris gentissime voluēda cognoscenda quæ Theologos tantum sed & quoslibet antiquatis Ecclesiasticæ studiosos pellic posset, atque cunctos fidei nouatores violatores refellere, cōfundere, resipisciā monere; ne cæteras nunc Indicis iusmodi commoditates & utilitates vobisè persequamur. Octauo, peculiaris quidē selectissimus Index antiquariorum vel de omnibus per vniuersa iuris vobis sparsis antiquitatibus Ecclesiastis

¹⁹⁷
Septima
Comodi-
tas, Index
locorum
Scripturæ
sacræ per
Ecclesiasti-
ca iura ex-
plicatorū.

¹⁹⁸
Octaua cō-
moditas.
Index an-
tiquarius.

idque vel per locos communes idoneos
vel per ordinem alphabeticū; non ex ipsa
solūm legislatione Pōtificia, vel auctori-
bus eiusdem, verum etiam ē scholiis quo-
rum paulo superiūs memini. De rerum &
verborum Indice nihil hic dicimus, eo
quod is iam oīm simul editus fuerit; nisi
quod maxima proorsus indigeat locuple-
tatione. Nonò, Synopsis voluminum sin-
gulorum in tabulas redacta; quæ sit instar
vel paratitlorum seu cuiusdā quasi filii vel
artis & methodi Pōtificis in libris obser-
uatæ. quod & nos utrumque prēstare vo-
lebamus libris hisce duobus de iure sacro
posterioribus, qui dabunt aliis occasione
longè quid & subtilius & ingeniosius in-
uestigādi quām sint hæc ἀμαθέσεα καὶ σα-
φέσεα nostra. quō nihil erit iura feliciter
addiscere feliciūs retinere felicissimè pro-
re nata depromere volētibus & que neces-
sarium. quamobrē & interpretes illi vete-
res quotquāt sunt ad unum omnes nihil
non egerunt ut suis & continuationibus
& summarīs & eidētialibus & id genus
aliis prēparamētis quasi quibusdam prē-
munitionibus omnia reddere conarētur
addiscētibus faciliora. quod proculdubio
longè feliciūs prēstitissent, si quid vera sit
ars vel juris vel cuiuscunque facultatis al-
terius tenuissent. Decimò, vetustissimorū

199

Nona Cō-
moditas,
Synopsis
voluminū
quasi in ta-
bulas arti-
ficiosaſ re-
dacta.

200

Decima
Cōmodi-
tas, anti-
quissimorū
Canonum
prēmissio.

p ij Consti-

228 DE IURE SACRO

Constitutionibus Apostolicis in fine recitat; item Synodicorum, ex primorū sex vel certè quattuor Cōciliorum generaliū (quæ quasi euangelium obseruari præcipiuntur à Iustiniano Constit. Nouell. 13. in princ.) decretis atque sanctionibus. vi nimirum quod Romuli Numæque leges atque 12 tabularum fragmēta, libris quibusdam legalibus in edendo præmitti solita, sunt operam iuri Ciuii nauantibus, id Canones illi sint iuris Pōtificij studio-

201

Gregorij
xiii desiderium in
edēdo Gra
tiano quā
emendatis-
simō; &
quid ad e-
ditionē to-
tius Cor-
poris Ca-
nonici cō-
ferre possit
Auctōr.

scripsit hec
Auctor diss
ante nouam
Corporis Ca-
nonici editio
nem Grego-
riauam, qu
certè pleris
commodata
ribus hisce
caret,

Max. ad Episcopos quosdā Belgicos per-
scriberet de sibi subministrādis complu-
ribus libris manuscriptis ad adornandam
solius Decreti Gratianei quām fieri pos-
sit emendatissimam editionem. qui san-
si totius Corporis Canonici procurari
posset editio qualem dixi, mirabiliter la-
taretur & Ecclesiæ Catholicæ cui lauda-
tissimè præst congratularetur. Is inter-
cetera desiderabat in primis Decretum ip-
sius Isidori propriū, cuius exemplar ma-
nuscriptum per antiquū adseruatur in bi-
bliotheca monasterij Aquiscinctensis, ubi
corām idipsum lustravi, commodatoque
deinceps acceptum domi per ocium dili-
genter excussi cumque Conciliorum To-
mis à Laurent. Surio prolatis contuli. de
quo volumine paulò pōst plura. Dicta
quoque Patrum ab eodem Gregorio de-
siderata, quæ videntur esse sententiae per
aliquos collectæ, sunt à me inuēta in mo-
nasterio

202

Decretum
Isidori m.s.
apud Aqui-
cinctenses.

203

Dicta Pa-
trum apud
S. Giffenū.

nasterio S. Gisleni, cōiuncta Iuliani To-
letani libris prognosticorū de futuro se-
culo quos aliās edidimus. Isidori prēterea
libros duos testimoniorū repérimus ibi-
dem. item Calixti PP. epistolas in Abba-
tia Hasnoniensi. Sed prēstat integrā Gre-
gorij xiiij. de suo desiderio epistolā sicuti
nobis communicata fuit vnā cum Indice
Codicum à se requisitorū subiūcere, non-
nullis additis notulis nostris; vt si qui sint
alij qui nobiscum possint hanc vniuersi
Canonici Corporis editionē coadiuuare,
faciant id & certiūs & alaciūs. Nam Ro-
mana a solius Decreti fortassis editio vel
vix prodibit, vel admodum lētē, vel non
omnibus hisce commoditatibus erit in-
structa, quantumlibet annos iam tot ex-
pectata desideranter.

Exemplum epistolæ Gregorij PP. xiiij.
ad Episcopum Attrebatensem.

Venerabilis frater, salutem & Apostoli-
cam benedictione. Non dubitamus fra-
ternitatem tuam pro sua insigni pietate velle,
pro singulari eruditione & doctrina posse, quā
maximē Christiana Reipubl. prodeesse; itaque
libentissimē eam quā nunc datur facultatem
amplexuram esse. Cupimus Decretum Gra-
tiani esse quām emendatissimum ad eam rem
desideramus ex veteribus Codicibus multos
Canones, quorum indicem mittimus; rogantes
vt in antiquis istius Provincia bibliothecis di-
ligētissimē perquiri, & si quid repertum fuerit

p. iij exscriz.

204
Duo libri
testimo-
niorum Isi-
dori ibidē.

205
Calixti PP.
Epistolæ a-
pud Has-
nonienses.

206
Auctoris
adnotatio-
nes quādā
ad Epistolā
Gregorij
xiiij de no-
ua Gratia-
ni editio-
ne.

207
Epistola
Gregorij
xiiij.

exscribi, atque ad nos mitti, cures. Erit hoc nobis gratissimum. Datum Roma apud sanctum Petrum sub annulo pescatoris, die xxv Novembris, M. D. lxxij. Pontificatus nostri anno primo. Signatum inferius Anto. Buscapadalius. & superscriptum, Venerabilis fratri Francisco Richardoto Episcopo Atriatensi.

Quæ desiderantur ex
Gallia & Germania.

Concilium aliud Mo-
guntinum præter im-
pressa vel in quo sint plu-
res canones quam in im-
pressis.

Idem de Triburienſi.

Idem de Meldensi.

Idem de Turonensi.

Idem de Aurelianensi & A-
relatenſi.

Idem de Matricensi ſive Ma-
tisconenſia.

Idem de Parisienſi.

Idem de Lugdunensi.

Idem de Guormaciensi.

Idem de Rotomagensi.

Idem de Remensi.

Idem de Concil. apud san-
ctum Medardum.

Idem de Agrippinensi.

Idem de Hipponeſi.

Idem de Herdenſi.

Quæ desunt tota.

Conciliū apud Vermeria b.

Conciliū apud Melchian-
sue apud Melphiam.

Concil. Emeriten.

Concil. apud Compendium.

Concil. Eugenij Pape.

Concil. Maciense citatum
ex Isidoro. Grat. 35. q. 2.

& 3.c. ſanè coſanguinitat.

Concil. apud Alteum ſue
Alpheum.

Concil. Edacense.

Quæ videntur ſententiae
ab aliquibus collecte &

citatur nomine Dictio-

rū fā collectoribus De-
cretorum.

Dicta Hieronymi.

Dicta Basilij.

Dicta Ifidori.

Dicta Augustini.

Dicta Gregorij.

Decre-

LIBER SECUNDVS.
Decretales Romanorum Pontificum
præter impressas.

231

Evaristi.	Thelephori.
Existi primi & secundi.	Pij primi.
Higinii.	Vrbani primi & 2.
Soteris.	Cornely.
Fabiani.	Stephani.
Lucij.	Eutychiani.
Felicitis.	Syluestri.
Marcelli.	Damasi.
Cœlestini.	Zosimi.
Symmachii.	Paschalis 1. & 2.
Pelagiij 1. & 2.	Joannis prescribim 8.
Leonis 2. & aliorum præter primum.	Isidori opera non impressa, & in primis Decretum a ipsius proprium.
Gregorij 2. & aliorum præ- ter 1.	Rhabani opera nō impressa.
Zachariae,	Epistola aliqua D. Augu- stini & Homilia ipsius nō impressa & propria Ho- milia ad Neophytos cita- ta à Grat. c. primo, de con- secrat. dist. 4.
July.	Epistola D. Gregorij nō im- pressa.
Bonifacij PP. 1. & 2. et Bo- nifacij Legati Germanie.	
Hilarij.	
Gelasij.	
Hormisdæ.	
Deusdedit.	
Alexandri 1. & 2.	

DE NOVA PLENIORE QVE
Conciliarum editione adornanda.

208
Conciliarū
editio no-
ua qualis nā
desideretur
& quam
multa de-
sine 4. To-
mis Laur-
Surij.

Tomi quoque Conciliarū vehemen-
ter imperfectè sunt hactenus editi,
Desiderantur in iis Constitutiones Pon-
tificū plurimæ, non manuscriptæ tantum

p. iiiij verum-

232 DE IURE SACRO

verum etiam alibi frequenter impressæ, partim in Decretis Gratiani, Iuonis, Burchardi, Isidori, partim in libris quinque Decretalium Gregorij noni, Bonifacij octavi, Clementis 5, Ioannis 22, cætero-
rumque in Extrauagantibus quæ dicuntur memoratorum. desiderantur item Con-

cilia non pauca, quantumvis alibi passim typis mandata; ne quid interim de manu-
scriptis dicam, quorum copia suppetit ex antiquissimis bibliothecis. quo magis
miror cur optimus atque diligentissimus alioquin in eo genere vir Laurentius Su-
rius non ex impressis ut minimū libris

modò mémoratis omnia ad huiusmodi Tomos propriè pertinentia collegerit, & in eorum Tomos locis quæque suis con-
gesserit. nec enim fuerant omittēda Con-

cilia præsertim celeberrima hæc; Lugdu-

nense sub Innocentio 4, Lugdunense sub
Gregorio 10, Lugdunense sub 8 Bonifa-
cio, Viennense in Gallia sub Clemente
quinto; quæ solis ferè nostris in libris in-
ueniuntur. prodierunt interim fragmenta

Concilij Niceni variis ex auctoribus col-
lecta per Alphonsum Pisanum, & eiusdem
Concilij canones genuini complures di-
ligentia Francisci Turriani; vñā cum epi-
stola Nicolai PP. 1. castigatiore ad con-

sulta Bulgarorum: adhæc Concilium in-
tegrum Ephesinū ex versione Theodori
Peltani post editionem Contij. Duorum
præterea Conciliorū Lateranensium sub
Pascha.

²⁰⁹
Quattuor
Cōcilia ce-
leberrima
per Surium
prætermis-
ta.

²¹⁰
Fragmenta
Cōciliij Ni-
ceni per
Alph. Pisa-
num.

²¹¹
Cōciliij Ni-
ceni Cano-
nes genui-
ni per Tur-
rianū, &c.

²¹²
Concilium
integrum
Ephesinū,
cum pluri-
mjs alijs.

Paschali & celebratorum acta memorat
ligh. lib. 5.
Histor. Ec-
cles. cap. 13.
 Albertus Pighius, partim de Inuestituris
 Episcoporum per Imperatorem fieri so-
 litis partim de Iurisdictione Ecclesiasti-
 corum temporali partim de summi Pon-
 tificis electione partim de rebus allis Ec-
 clesiæ grauissimis loquentia. Superuenie-
 fuit item platiini Concilia tum Provin-
 cialia tum Diœcesana Tridentinū secura:
 variis etiam relictis à Pio PP. V. constitu-
 tionibus. Quæcuncta, cum similibus id
 genus aliis, Tomos illos mirifice locuple-
 tabunt rebus maximis, & augebunt nu-
 mero. De cætero, commoditatibus ferè
 vel iisdem vel non absimilibus instruēda
 fuerit hæc editio, quibus & corporis Ca-
 nonici; præterquam quod Indice illo sin-
 gularum ad singulos auctores relatorio
 non sit hic futurus necessarius, quando-
 quidem sua quibusque fontibus hic sunt
 integra; cùm temporū seruetur in omni-
 bus ordo singulaque suo ponātur loço:
 rebus in Ecclesia gestis ibidē plenè com-
 memoratis, adeò ut ex talium Tomorum
 editione promptum foret Ecclesiasticam
 eamque perfectissimam cōscribere dein-
 ceps historiam: Præ cæteris autem com-
 moditatibus vel maximè seruiet Ecclesiæ
 virisque rerum Ecclesiasticarum studio-
 sis Index ille scripturarum, per ipsam Ec-
 clesiam vel eius pastorem semper inspi-
 rante S. Spiritu constáter & infallibiliter
 expositarum, nec minor hic adhibenda

p v cura

213
 Historia Ec-
 clesiastica
 vnde po-
 tissimum
 instrui pos-
 set.

234 DE IVRE SACRO
cura confectioni Indicis illius antiquarij.
Cæterum non abs re fuerit Catalogū sub-
ijcere Cōciliorum illorum quæ licet par-
tim sint in Gratiano partim in Iuone par-
tim in Burchardo partim in ipso Isidoro
partim in voluminibus nostri Corporis
Canonici, tamen à piissimo illo viro sed
profecto nimis properante D. Laurentio
Surio prorsus omituntur, adeò vt ne vel
mentione quidē semel attingantur; quam-
tumlibet ex auctoribus modò memoratis
vtcunq; potuissent exhiberi, fortassis inte-
gra, si collectionis labor fuisset impensus.

C A P V T Q V I N T V M
De præteritis ab Laurentio Surio suis
in Tomis Conciliorum.

Catalogus veterum quorundam Conciliorum
Ecclesiasticorum a Laurentio Surio prorsu
omissorum, que tamen ex libris nostris vi-
cunque potuissent ac poterunt exhiberi.

A Ltheimense vel apud Altheim. Bu-
rhardus & Gratianus totū suppeditar
poterunt.

Ananethense. solus Gratianus meminit
huius dist. 91. c. 2. fortassis idem cum Nau-
tensi, vitio scribarum, vide S. Catalogum Au-
torum Gratianorum.

Apostolorum Concilium quoddā nominat
& allegat solus Burchardus lib. 3. c. 109. sed
vel manifestus est error scripture legendum.
Apost. Can. vel Concilium Apostolorum Bur-
chardus intelligit illud in quo canones illi fu-
re con-